

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.
13.
14.

1. Pambo: De mira cranii fractura in homine per 40 annos superstiti 1728
2. Sambenfeld: De labari usu et abusu 1744
3. Saaser: De morbo nigro Hippocratis 1761
4. Saasman: Scirrhum uleri 1757
5. Gaupps: De novo membra ampulandi modo 1722
6. Silcollet: De aneurysmate 1757
7. Silz: De morbillis 1728
8. Silz: De exploratione gravidarum 1752
9. Schaubrecht: De odontalgea 1766.
10. Sloxin: De dysenteria castrensi 1708
11. Sloxin: De primo infantis pagiti 1706.
12. Glichherr: Febrem inflam. meren terisinteritinalem 1757
13. Soerlitz: Hydrops alius morbis praecedens.
14. Soerlitz: De subitanea morte a sanguine in pericardium effuso.

ANALECTA
DE
ODONTALGIA

EJUSQUE REMEDIIS VARIIS

PRÆCIPUE

MAGNETE

SPECIMINE INAUGURALI MEDICO

DIVINIS SUB AUSPICIIS

SENSU ET AUCTORITATE

GRATIOSÆ FACULTATIS MEDICÆ

PRO LICENTIA

SUMMOS IN MEDICINA HONORES

ET PRIVILEGIA DOCTORALIA

RITE CONSEQUENDI

IN ALMA ARGENTORATENSIVM
UNIVERSITATE

SOLEMNI ERUDITORVM EXAMINI SUBMITTIT

FRANCIVS ERNESTVS GLAUBRECHT

OXOVIO FRANCVS

AD D. 29 Januarii A. R. S. MDCCLXVI.

ARGENTORATI excudebat JONAS LORENZIUS Typogr.

P E C H L I N.

Obs. Phys. med. L. II. obs. 36. p. 302.

Solet ludibrium Artis esse Dentium dolor, &
magis saepe anilibus, superstitionis, vulgaribus-
que subigi remediis, quam exquisitis, delectis,
& ut alibi vocant Canonicis.

REVERENDISSIMIS
EXCELLENTISSIMIS AC ILLUSTRISSIMIS
DOMINIS
DOMINO
PHILIPPO LUDOVICO
IGNATIO
L. B.
de & in FRANCKENSTEIN
DOMINO IN ULLSTATT, DORNASSENHEIM
ECCLESIAE CATHEDRALIS HERBIPOLENSIS
PRÆPOSITO
IMPERIALIS BAMBERGENSIS CANONICO CAPITULARI
SACRÆ CÆSARÆ MAJESTATIS
NEC NON
REVERENDISSIMI & CELSISSIMI S. R. I. PRINCIPIS
EPISCOPI BAMBERGENSIS ET WIRCEBURGENSIS
CONSILIARIO INTIMO ACTUALI
PRÆPOSITO IN WECHTERSWINCKEL.

NEC NON

DOMINO
OTTONI PHILIPPO
ERHARDO ERNESTO
L. B. GROS
de & in TROCKAU

DOMINO IN GLEISENAU

ECCLESIAE CATHEDRALIS HERBIPOLENSIS

DECANO

IMPERIALIS BAMBERGENSIS

CANONICO CAPITULARI ET CANTORI

REVERENDISSIMI ET CELSISSIMI S. R. I. PRINCIPIS

EPISCOPI BAMBERGENSIS ET WIRCEBURGENSIS

CONSILIARIO INTIMO ACTUALI

LOCUM TENENTI WIRCEBURGI,

BAMBERGÆ

INSIGNIS ECCLESIAE COLLEGIATAE AD S. STEPHANUM

PRÆPOSITO

CÆTERISQUE

PLURIMUM REVERENDIS
EXCELLENTISSIMIS AC ILLUSTRISSIMIS
ECCLESIAE CATHEDRALIS
HERBIPOLENSIS
CANONICIS CAPITULARIBUS
DOMINIS SUIS
GRATIOSISSIMIS
MÆCENATIBUS SUMMIS
EXERCITATIONEM HANC ACADEMICAM
EA QUA PAR EST OBSERVANTIA
MENTE GRATA HUMILI
DAT, DICAT, CONSECRAT

humillimus subditus

F. E. GLAUBRECHT
Oxov.

REVERENDISSIMI
EXCELLENTISSIMI, ILLUSTRISSIMI
PERILLUSTRES DOMINI
DOMINI

P*Rimitias studiorum meorum Medicorum Vobis
dicare non dubitavi, ut & pateret, quantum
ornamentorum beneficiorumque ex Vestra
Liberalitate Paternaque prorsus Indulgentia in me
meamque redundaverit gentem, & vicissim devotissimi
cultus pignus, atque gratissimi animi extaret testimo-*

nium. Publicum hic Vestrarum Virtutum & in me
collatorum Beneficiorum præconem agere debeo, utinam
huic muneri parem. Magistrum dicendi artis, non
tyronem requirunt eadem pro meritis celebranda.
Qualis enim paternus in subditos Vestros, Patriam
præcipue Oxovium, Animus! quis Amor! quam be-
nignum & gratiosum Imperium! quis Splendor ex an-
tiquissimarum & illustrissimarum Vestrarum Gentium
Titulis & Gestis! quis ex propriis Vestris, quique
major est ex Vestra morum Integritate, qua fulgetis
domi, lucetis foris, remotis etiam in Provinciis! quæ
Prudentia in rebus agendis! quæ Fides aliena ab omni
fuo! quæ Humanitas, quæ Suavitas, quæ Modestia! hæc
vero ipsa mihi ulterius in laudes Vestras excurrere
vetat, quamvis paucus admodum in eo fuerim; sed
finem quoque dicendi non invenirem, si omnia expri-
mere vellem, quæ sentit & animus gratus & Vir-
tutum Vestrarum admirator. Serena accipite fronte
juvenilem hanc opellam, cui si Vestrum tuleritis suffra-
gium voti mei ex asse compos factus ero. Est enim
aliquid suffragium eorum, qui de litteris & cogitare
& judicare norunt. Nec pia mea dedignemini vota.
Sit firma sub Umbone FRANCONIÆ DUCIS ADAMI
FRIDERICI Principis Felicis, Pii, Justi, Prudentis,
Musarum quoque Patroni, Patriisque Patriæ Clementissi-
mi Salus & Gloria Venerandi Capituli. Stet incor-

ruptus Illustrissimarum Vestrarum Familiarum Splendor & Honos. Vos omnes & singuli ad ultimum vitæ humane terminum vivite salvi & sospites. Non desit denique unquam mihi Vestrum Patrocinium, Vester Favor, quibus me in dies digniorem reddere, omni tempore summa animi contentione, alloborabo. Hæc omnia pia, devota, grata mente exoptat

TANTORUM NOMINUM

*humillimus ac obedientissimus
subditus*

F. E. GLAUBRECHT, Oxov.

L. S.

AB omni ævo fere & Medici & vulgus molestæ illi & ingratæ sensationi, quæ a dentibus affectis oritur, communi *Odontalgia* nomine venienti, quam quisvis, qui illam paulo fortius expertus fuerit, cum CELSO, *de re med. L. VI. c. 9.* fortissimis & maximis tormentis adnumerari posse, consentiet facile; quæsiwere remedia: ast fatali eventu invenere nulla, talia saltem, quæ cuilibet doloris dentium generi mederentur; cum tam variæ, tam contrariæ plane nonnunquam quod minime mirum, hujus doloris causæ. Farrago quidem extat sic dictorum specificorum quæ *Anti-Odontalgica*, *Odontica* appellavere, quorum vero cum speratos & exoptatos effectus non semper observarint, refugere plane ad Sympathiam & Magnetem, cujus virtutes in tollendo hoc malo, hodierno potissimum tempore laudatæ, mihi ansam dedere, meas circa hæc remedia in genere cogitata & observationes Dissertatione ut vocant Inaugurali exponere; si prius in affectus hujus differentias signa, causasque paulo accuratius inquirerem.

§. 1.

Odontalgia, ab *ὀδὸς* dens & *ἀλγία* doleo, Dolor dentium, *Mal au dent*, *Zahnweh*, *Zahnschmerz*, vocatur dolor, qui fit, vel in nervis ad interiora dentium penetrantibus, vel membranis eisdem cingentibus copiosis nervis dotatis, in loco dentium nonnunquam valde abdito, & sæpe tam magnus est ut omnem non solum patientiam humanam, sed omnia etiam remedia eludat. Adnumeratur a BOERHAAVIO *de morb. nerv. T. I. p. 270.* morbis in quibus nervus nudatus est, & tum denti semper aliquid deficere vel in radice, vel in crassa adamantina, vel superne in superficie lata & scabra dicit. Dantur vero & dolores dentium, in quibus ipsi nullo modo vitiiati, partium vicinarum læsio eisdem producit. Nascuntur hinc duæ potissimum species Odontalgæ; quas Idiopathicam, ubi causa in ipso dente hæret, & Symptomaticam, ubi vitia partium vicinarum, vel alius morbus eidem malo ansam præbuerit, appellare liceat. Reliquas minus attendemus distinctiones quo in mitem vel fortem distinguunt, vel vagum & periodicum, cujus plura profert exempla MEDICUS *Geschichte peristich. Franç. P. I. C. II. §. 25. p. 88.* qualemque in juvene observavi, qui anno ætatis decimo sexto ex obstructionibus infimi ventris morbillisque sub initium ætatis convalescens, per totam reliquam ætatem quolibet die Veneris, post prandium, dolore dentium corripiebatur & per 24. horas eodem tenebatur, donec tandem, sub autumnum, paroxyfmi qui ab initio quolibet octavo die ingruebant, decimo quinto quoque solummodo recrudescabant, breviores sensim facti, tandemque plane non amplius recurrentes. Sporadicus quidem semper fere est, Epidemicum vero quoque observavit aliquo modo SCHROECKIUS Augustæ Vindelicorum anno hujus seculi primo. *EPH. N. C. Cent. I. & II. App. p. 3.* aliique Differt vero & dolor ipse; modo enim est acutus, pulsatorius, lancinans, rodens; modo obtusus, distendens magis: Ex cujus differentibus qualitatibus jam aliquo modo supra dictæ species dignosci solent.

§. 2.

Idiopathica comitem habet dolorem magis acutum, pulsatorium, plus minusve lancinantem & rodentem; Symptomatica vero obtusum, distendentem potius. In idiopathica dolor uni vel altero denti affecto inhæret, nullaque alia conjuncta habet symptomata, quam quæ necessariæ doloris aut diu durantis, aut atrocioris sunt sequelæ, nullaque alia orisprehenduntur vitia, nisi quod sub finem tumor ut plurimum in gingivis solet oriri: in Symptomatica vero dolor diffusus magis unius lateris maxillam unam vel alteram nonnunquam integram tenet, gingivas vitiatas, appetitus vitia, rheumatica

matica symptomata, cephalalgiam, otalgiam, nonnunquam plane febrem comitem habet. Notandum præterea in Idiopathica ut plurimum quidem dentem affectum cognosci ex signis cariei communibus, interdum tamen & latet eadem, variis sese signis proditura paulo expertiori; vel ipso colore, qui pellucidus magis est, haud ita opacus albus, sed magis cœrulefcens instar margaritarum; lancinationis præterea sensu ab aëre vel aqua frigidis, foetore oris & præcipue dentis, ejusdemque sensibilitate ab admoto dentiscalpio, præcipue ferreo. Sedes utriusque speciei sunt nervi dentium, hac cum differentia, ut in Idiopathica magis nervi interni, in Symptomatica vero nervi periosteum externum perreptantes magis patiantur: quamvis interim & illud haud negandum, utraque species sæpe ita combinari, ut an symptomaticus an idiopathicus dicendus sit dolor? anceps admodum, hæreas.

§. 3.

Ætiologiam affectus nostri quod attinet causa proxima ejusdem est irritatio nervorum in vel externorum dentis, seu rosio, pressio, tensio dolorifica eorundem. Hanc TISSOT *Avis au peuple T. I. ch. VIII. p. 128.* derivat 1) a carie dentium, 2) ab inflammatione nervorum aut membranæ dentes cingentis, quæ gingivarum quoque inflammationem post se trahit, 3) a destillatione humoris frigidi catarrhalis ad has partes; quibus §. 143. acrimoniam generalem massæ sanguinæ, nec non metastasin materiæ podagricæ, arthriticæ ad hæc loca, ceu causas minus principales, subjungit. Caries, dum osseam dentium substantiam destruit, nervos eorundem nudo exponit aëri, qui dolorem proinde creat lancinantem; dum vero & simul ab acrimonia quadam dependet, iisdem nervis rosionis sensum imprimet. Ab inflammatione quando oritur dolor, impermeabilitatem vasorum minimorum membranarum dentis, vel a copia, vel a stagnatione humorum, causam agnoscit, vasa vero ipsa obstructa, distenta premunt nervos: dolor hinc in hac specie acutus pulsatorius. Materiæ catarrhali frigidæ ad has partes destillanti si debetur, tunc vasa serosa lymphatica eodem modo peccant, ut in superiore sanguinea & cum insigniter in hac specie humore turgeant, nascuntur inde tumores, genarum præcipue; in hac specie dentium nervi proprii proxime non afficiuntur, sed solum per communicationem; quinti enim paris rami, ad exteriores magis faciei partes tendentes, nec non dura nervi auditorii portio, quæ ad processum maltoideum egreditur, ad varios faciei & auris musculos abiens hic magis dolet, unde conjuncta huic speciei otalgia, dolor magis diffusus, distendens, obtusus quoque derivanda. BOERHAAVIUS hinc *l. c. p. 285.* destillationem materiæ catarrhalis a causis odontalgicæ excludit ita dicens: *Si odontalgia oriretur a destillationibus, illa in decrepitis senibus & aniculis debet esse major & frequentior, quam in*

tota vita precedenti, nam in senio destillationes sunt omnium maximæ & frequentissime; hoc vero quum non appareat, patet, quod Odontalgia sit affectio topica dentis, quæ ab ejus nervis pendet. Nonne vero affectis dentibus maxillaribus, dentium quoque nervi proprii, qui eorundem sunt ramificationes dolebunt, quanquam obtusius? nonne quoque in senibus ob defectum dentium faciliores destillationes ad alia loca, cerebrum, fauces, nares, bronchia? Quo ergo jure hanc defluxionem catarrhalem ex odontalgie causis & speciebus proscribere velit non video, quamvis illud concedendum, sæpissime & in hac specie topicam quandam concurrere causam. Acrimoniam humorum quando pro causa minus tamen principali odontalgie agnoscit TISSOTUS l. c. a labe scorbutica, venerea, scrophulosa illa dependebit, cum præcipue sit ea scorbutici & venerei virus indoles, ut dentibus & gingivis admodum insidientur, acrimonia vero hæc molesta rosiione nervos afficit: eundem ferme in modum dolore creat materia arthritica aut podagrica huc delata, a qua si ortum traxerit dentium dolor, specialius illum *Odontagram* sive *Podagram dentium* vocare solet. STROBEL-
RERGERUS de dentium podagra.

§. 4.

Præter memoratas causas, Veteres odontalgiam quoque deduxere a vermibus nec non a flatibus, quas vero recentiorum plures rejecere. Vermes quidem quod attinet, anæ causa hujus doloris nonnunquam sint, an non? anceps hæreo pronuntiare. Tot enim tantaque apud Auctores de hisce animalculis observata in dubium vocare, aut ea, quæ hi auctores pro vermibus habebant, cum Clar. DE SAUVAGES *Nosol. Meth. T. III. P. I. Cl. VII. ord. II. n. 16. p. 104.* pro frustulo nervi vel vasæ resecti habere, admodum mihi videtur durum, licet eorum animalculorum existentiam autopta minime asserere possim. Etsi etiam cum RHODIO in notis ad SCRIBONII LARGI *Compos. 54. p. 95.* vel proprietate sua hyoscyamum vermiculos gignere, vel pituitam crassam, siffitu ejus prolectam, vermibus non esse dissimilem, (quam tamen hyoscyami proprietatem nemo hæctenus demonstravit,) assumere vellem; tamen mihi adhuc restaret dicere, unde vermiculti vel in Observatione CLAUDERI EPH. N. C. *Dec. II. Ann. V. Obs. 192.* nec non PECHLINI l. c. in fronte dissertationis, ubi hocce minime adhibitum fuit. Sub putredine quidem vermes generari nemo negabit, hanc vero & hic fieri monstravimus, ergo & vermes; an vero causa doloris primaria & proxima existant, alia res iterum. Flatus vero ventosus, aut ventositas, quomodo juxta GALENUM de *comp. medic. secund. loc. L. V. c. 9.* odontalgiam causare poterit non perspicio, concedam licet AVICENNÆ L. III. *feu. 7. tr. I. c. 4. & 5.* omne apostematum genus, ergo & a flatibus, dentibus accidere posse, quomodo enim hi dentibus includi & quia vel calidi, vel frigidi, vel acres dolorem parere possunt.

Ministræ vero sive occasionales §. 3. allegatarum causarum iterum variæ esse possunt. Virta statim varia ratione rerum sive non naturalium; ratione quidem aëris, subitanæ ejusdem mutationes ex calido in frigidum, frigus improvide hic susceptum, nec non res gelidæ dentibus applicitæ, aut ore diutius retentæ. HIPPOCRATES jam *Aph. V. 18.* ait: Frigidum inimum ossibus, dentibus, nervis &c. ratio in promptu: Frigus vasa sanguifera constringit, corrugat, angustat; sanguinem condensat & congelat, motum hinc ejusdem circulatorium & intestinum supprimit, partes mortificat; eodem modo agit in fluidum nerveum, nervoque ipsos. Gingivæ vero sunt pars maxime vasculosa corporis, cute carens, tenuissima tantum membranula tecta, aëri externo maxime exposita; facillime ergo hic oritur inflammatio; cum vero gingivæ ramos vasorum suorum ad dentes ipsos quoque legant, quamvis proprie dentibus non accrescant, ita ut etiam rudiore digito abinde possint separari, tamen per eosdem dentibus quoque suos communicant morbos; inflammatis gingivarum vasis oritur tumor in superficie quidem dentium, cum in interioribus dura dentium compages renitat, tumore vero orto, vasa gingivarum ad dentes tendentia separantur, rumpuntur, si nempe major fuerit; hoc modo maxima ex parte quoque nutrimento suo orbantur; pallefcit hinc dens, nigrescit, cariem concipit, quæ nervum tandem internum nudo exponit aëri, & hinc nascitur BOERHAAVIO *l. c.* species odontalgie prima, ubi causa non in ipsis dentis nervis hæret. Quod vero frigida faciunt, facit & calida, sæpius & diutius ore detenta. A cibis exedi & corroditi dentes jam dixit HIPPOCRATES *negi malon c. 5. T. II. p. 164. Edit. Lind.* Hærent nempe semper iis in interstitiis, ubi vel gingivæ laxæ admodum adhærent dentibus, vel dentes ipsi talia inter se relinquunt, aut plane in cavis eorundem, particulæ quedam ciborum; hæ vel propria acrimonia, aut illa, quam per putrefactionem acquirunt, crustam dentium exteriorem destruunt, nigris maculis defœdant, & illam cariei speciem producant, quam siccam, indolentem, externam, quoniam ab exterioribus incipit & absque doloribus esse solet, auctores vocant, FAUCHARD *Chirurg. Dent. T. I. p. 119.* partes hæ ciborum, dum in putredinem abeunt, in mucum illum vertuntur, qui radicibus dentium sese agglutinat, quique ab exhalationibus e stomacho, debili præcipue & hinc lente admodum digerente, fovetur, qui tandem, nisi dentes abinde sollicitè repurgentur, lapideam sensim acquirit duritiem, & instar tartari in dolio, dentibus accrescit, unde & *Tartari, Tartre, Tuf, Weinstein*, nomine venire solet: vocatur & *Lithodontes, Lapis Dentalis*: is admodum funestus esse solet dentibus, dum gingivarum cum iisdem commercium & hinc eorundem nutritionem impedit.

dit, cariem primo siccam iis conciliat, progressu nervos dentium nudo exponentem aëri, facileque in aliam, quam humidam vocant, transeuntem. Præ aliis alimentis salita cum viscido quodam conjuncta hoc efficiunt; hinc saccharata, hinc caseosa, fumo indurata, dentibus adeo nociva, proxime accedunt acida, austera; acria viscida præterea alia alimenta aut potulenta, dum massam humorum eadem qualitate inficiunt, solent esse funesta iterum dentibus hoc modo. Reliqua in sex rebus non naturalibus vitia, dum vel plethoram causantur, vel eandem commovent & sanguinis simul orgasmum excitant, hac ratione partibus his antea debilitatis solent esse funesta: ad priora pertinent excretiones sanguinis consuetæ suppressæ vel neglectæ, temperamentum sanguineum, ætas vegeta, victus lautus, vita sedentaria: ad posterius motus corporis fortior aut diuturnior, vigiliæ, passiones animi fortiores, iracundia, venus. Sunt vero & externæ quædam causæ dolori huic ansam subministrantes, ut diffractio rerum durarum e. g. nucleorum, ossium, qua violentia dentes moventur, luxantur, nonnunquam plane franguntur, & deinceps internus dentis nervus, interna ejus membrana nudo iterum exponuntur aëri; aut saltem alveoli perforantur & tunc dens gingivam attingens eam inflammat, tumorem creat, qui suppuratione iterum evanescit; cum vero dens sic semper promineat, recidivam facile patitur gingivarum tumor & Chirurgis deinde nonnunquam sub exostoseos forma imponit; tertiam hic casus BOERHAAVIO *l. c.* odontalgia speciem sistit, a qua parum differt quarta ejusdem, orta a perforatione infimi antri Highmoriani lamellæ per radicem canini superioris justo forsan longiorem, nisu quodam fortissimo: hæc enim ait inflammationem facit in periosteo subtilissimo hujus antri, quod intumescens viam in nares occludit: suppuratione hinc natus humor corrumpitur qui viam sibi legens pessimi generis ulcera nonnunquam producit; & hæc species intelligunt auctores quando de odontalgia fistulosa sermonem faciunt. Denudant vero & dentes instrumenta metallica dentiscalpiorum instar usurpata, irritant gingivas, dentes ad cariem disponunt. Hinc jam MARTIALIS *Epigr. l. XIV. Ep. 22.*

*Leniscum melius: sed si tibi frondea cuspis
Defuerit, dentes penna levare potest.*

Ad occasionales causas adhuc pertinent acrimonia scorbutica, aut miasma venereum a parentibus congenita, aut a nutricibus acquisita: virus itidem venereum per sola oscula Florentina, lingulationes susceptum, gingivas, dentes, palatum proxime exedens, absumens, monente VALENTINI & FUCHS *Diss. de vacillatione casu & palingenesia dentium Giesl. 1727. c. 2. §. 3. p. 15.* Varii alii morbi prægressi e. g. icterus FAUCHARD *l. c. T. I. p. 102.* hysteris & hypochondriasis RAULIN *de morb. vapor. p. 25.* Remedia denique ipsa ad conservandos vel mundandos dentes adhibita, tabaci fumus, crustam dentium adamantinam corruptentia: mercurius denique improvide a diversis opifici.

opificibus susceptus, aut in venereis subjectis a Chirurgis aut Medicis inconsideratus adhibitus, qui gingivas intumescere facit, erodit, destruit, in ipsas plane dentium membranas eodem modo agit & hinc dentes eradicat, excidere facit FAUCHARD *l. c.* Unde vero dentium dolor maritorum loco conjugum utero gerentium, quale exemplum profert WURFFBAIN *EPH. N. C. Dec. II, Ann. X. obs. 205. p. 410. ?* Nonne hoc potius cum PRIMEROSIO *de vulg. error. in med. L. II. C. 13.* iisdem annumerandum? Quare quoque in HAN-NEMANNI uxore *Act. Med. Hafn. BARTHOLINI Vol. III. obs. 17. p. 30.* gravida, dolor dentium alias ipsi solennis evanuit, non redeuns nisi post partum, cum tamen plurius foeminis odontalgia conceptionis e contra so-leat esse signum?

§. 6.

Enarratis variis odontalgiae causis antecedentibus & occasionalibus, neminem amplius mirari debet, eandem tot variis apud Auctores occurrere epithetis, ita ut mox cariosae, mox fistulosae, inflammatoriae, catarrhalis, gravidarum, scorbuticae, venereae, verminosae, hystericae & cujus non mentio apud eosdem fiat. Pro differentibus vero his causis, differentes iterum nobis circa hunc affectum occurrunt formandae prognoses. In genere Odontalgia quo gravior & diuturnior, eo pejora conjuncta habet symptomata, febrem, agrypnias, convulsiones, deliria. Legimus apud BORELLUM *Hist. & obs. phys. med. Cent. III. obs. 8. p. 203.* de rustico quodam tanto dentium dolore detento, ut post phrenitidem in syncopen etiam incideret, adeo ut pro mortuo saepe habitus fuerit. Pertinacior, diuturnior atque frequentius recurrens solet esse illa, quae a carie profundiore, dentium partes magis internas infestante, originem trahit: epulidi & parulidi familiaris solet esse haec, qui tumores nonnunquam plane in scirrhos, ulcera, fistulas, cancerum. quem Belgae monente BOERHAAVIO *l. c. p. 277.* *Waterkanter* aquaticum appellant, abire solent; solent hic, eodem teste, gingivae inflammatae, continuo humectatae aërique expositae in tabum verti & in liquamen mucilaginosum foetidissimum abire, gingivarum corruptio augeri semper per adfluentem copiam salivae & liquoris aquosi exhalantis, maxilla denudari, carie quoque ipsa corripit: & haec ipsi secundam odontalgiae speciem constituit; quatenus non a dentis nervis oritur. A Plethora aut sanguinis organo oriens, facilius tollitur ea, quae a sanguine & sero vitiatas dependet, si praecipue illud vitium haereditarium, ubi fere incurabilis & habitualis. Habitualis quoque fit hypochondriacis, hysterics, scorbuticis, venereis, quoniam ob corruptos acres humores frequentius recurrit, debilitatem parti affectae tandem conciliat & corruptionem plane dentium post se ducit: talis acrimoniae forsitan exemplum illud MORGAGNI *de sed. & caus. morb. L. I. Ep. 4. n. 2. T. I.*

T. I. p. 25. ubi Vir nobilis per viginti annos falsæ salivæ copiam ejecit, quæ ei sensum omnes ex suis alveolis excussit dentes. Idiopathica a carie dentium magis solet esse solemnis ab anno ætatis vigesimo quinto ad quinquagesimum; a plethora sanguineis, fœminis præcipue ob mœnstruum negotium vel retardatum vel suppressum, & hinc gravidis solemnis: ex lochiorum obstructione observavit HOFFMANNUS *Eph. N. C. Cent. X. App. p. 460.* insignem odontalgiam. Catarrhalis sudore nonnunquam largo finitur.

§. 7.

Curatur in genere dolor ejus vel causam vel sensum tollendo. Causa vero doloris hic est nervorum dentis in vel externorum irritatio, rosio, pressio. Hæc dependet vel ab ipsorum denudatione, vel alia quacunque causa premente rodente. In denudatione nervi, aër eundem irritat frigidior, hujus ergo accessus præcaveri, aut nervus ita mutari debet, ut nihil amplius inde pati possit; acre irritans, premens quodcunque auferri, removeri, aut iterum nervi cum hoc commercium tolli; acre vero rodens, premens pro diversa sua indole diversis iterum debellari debet remediis. Quam varia hinc medicamenta in odontalgia usui esse possunt per se patet. In genere omnia ad quatuor revocabimus classes, sub unaquaque indicaturi in quam potissimum specie doloris quæcunque conveniant. Prima nobis Classis Chirurgica remedia sistit; altera Pharmaceutica, Tertia Sympathetica, & quarta tandem Magnetica.

§. 8.

Ad Chirurgica pertinent

I. Repletio dentis per plumbum, stannum, aurum foliatum, ceram &c. vocant hoc Galli *plomber une dent*. Eum in finem proprie instituitur ut & a fordibus & ab aëris externi injuria, nec non ab ulteriore corruptione, quam diutissime maneat immunis. Olim vel linamento, vel bene accommodato plumbo dentes, quos forcipe excipere volebant replebant, ne sub forcipe confringerentur; teste CELSO *de Re Medica L. VII. c. 12.* Locum invenit absente omnino odontalgia, non nimis tenui existente dentium corpore, nec vacillantibus iisdem & tunc plumbo accommodato seu lamellato cui nonnulli ex opinione aurum lamellatum, quod tamen nimis pretiosum, nec magis utile præferunt, seu melius adhuc stanno lamellato cum gossypio dentis cavitatem exacte replent, prophylacticum uti diximus in finem. Caute-
telas circa, eandem observandas nobis bene tradit FAUCHARD *l. c. T. II. p. 66. & sqq.* Replent quoque dentes cera vel maltiche AVICENNA *L. I. c. 11.* jam ait: *Est vehemens ad sedandum dolorem aut cera sola, aut cum medicinis, aut cum lycio, dragacanto, denti indita & ante eum*
GALE.

GALENUS *l. c.* ex ARCHIGENE refert dentium dolori conferre ceram denti dolenti impostam. Cum vero cera ipsa facilius excidat iterum, hinc repletio per plumbum præferenda, quæ ad triginta & ultra annos dentes præservat teste FAUCHARD *l. c.* Cera interim repleti possunt dentes usque dum repletionem per plumbum admittant.

II. Cauterisatio quæ vel actualis vel potentialis. HIPPOCRATES *reg. med. l. c.* si non corrosus est dens, neque movetur, dolorem autem exhibet, per unctionem rescicetur, præcipit. GALENUS iterum ex ARCHIGENE nec non AVICENNA *ll. cc.* perfractis & dolentibus dentibus cauterium ignitum admovere monent & ut virtus cauterisativa penetret, quandoque necessarium esse ut perforetur dens perforatorio minuto. Modum quomodo cauterium applicabant nobis exhibet AVICENNA *l. c.* Instituitur hodie optime ferri filiformis dentis foramini aptati & candentis repetita applicatione, eum in finem, ut nervus comburatur, hincque dolor tollatur, dum nulla amplius materiæ rodentis in nervum actio: progressum quoque cariei sistit, sed non semper ita, ut non interdum necesse sit repletionem dentis per plumbum subjungere, quam, cum ob sensibilitatem aliquam remanentem, non statim semper instituere possint, cavum interim gossypio torto replent, monente FAUCHARD *l. c. p. 87.* ubi & cautelas circa eam observandas fusius exponit. Non solum vero ipsos dentium nervos adurebant Veteres, verum etiam ipsis gingivis candens admovebant ferrum, in commotis dentibus, vel propter radicum imbecillitatem, vel gingivarum marcescentium vitium, ita tamen, ut leviter solummodo attingat, non ut insidat CELSUS *l. c.* Quod cauterium actuale facit, idem & potentiale efficit: Veteres forsân hunc in finem jam radicem pyrethri, piper aliaque talia dentium cavis intrudebant: Recentiores hunc in finem utuntur variis oleis destillatis æthereis, caryophyllorum, cinnamomi præcipue, buxi, salviæ, myrrhæ, cum gossypio exceptis, dentique intrusis, præstant hæc pulvere euphorbii, spiritu vitrioli, aut aqua forti mediante specillo laboranti denti applicitis, quod nonnulli pro oleo heracleo antiquorum assument; eundem in finem oleum chartæ combustæ, aut baculi coryli combusti, orbe stanneo exceptum, mediante bombace, denti inditum, vulgus adhibet.

III. Evulsio, quam monente CICERONE *de natura Deorum L. III. c. 22.* ÆSCULAPIUS primus invenit, HIPPOCRATES *reg. med. l. c.* primus suadet, dum doloris sedem, nonnunquam & causam citissime deltruat, promptissimum erit auxilium illis, qui dentium doloribus nullis aliis mediis obtemperantibus diu jam satis ex cruciati fuerint. In dentium ergo carie profunda, ubi forsân maxillæ quoque cariem metuimus, in fistula dentis, aut alveoli, aut maxillari præsentaneum & fere unicum exhibet auxilium; iis etiam in casibus celebrandum, ubi dentes incongrue nascuntur, aut forsân ubi lactei caduci puerorum dentes vacillant. Summa cum prudentia institui debet hæc operatio ideoque nonnisi artis peritioribus relinqui, quanquam in ea nonnunquam

exercitatissimi circumforanei balatrones; nunquam sub summo urgente dolore, quod CELSUS jam monet, *l. c.* nec in paroxyismi vigore, aut ubi tumor jam gingivas tenet, debet suscipi, cum fortiozem ob irriationem, hoc modo factam. major contingat humorum quoque affluxus & hinc hæmorrhagia enormis, nonnunquam plane fatalis succedere soleat, quam artis peritus præcavebit, depletione vasorum, nec non derivatione humorum per Venæsectiones aliaque medicamenta convenientia præmissa; siltet autem vino, aceto fortibus, vel plane spiritu vini rectificatissimo, sæpius ore detentis, aut aliis stipticis fortioribus pro ratione circumstantiarum. Cautissimus quoque sit gravidarum si dentes extrahere debeat; quænam enim exinde in foetum quoque redundare possint mala, cuiilibet patet. Probe quoque dentes eradicandos examinet, anne concreti cum vicinis, ne ipsi simile aliquid accidat, quod agyrtæ cuidam accidit, qui duos maxillares sibi & maxillæ per continuitatem concretos imprudenter extraxit, observante CRAUSIO EPH. *N. C. Dec. III. ann. 5. §. 6. obs. 270. p. 620.* Ulteriores nobis iterum circa hanc operationem cautelas observandas dat, sæpius jam laudatus FAUCHARD *l. c. p. 130. §. sqq.* Eandem operationem & per medicamenta sola efficiebant Veteres; ut jam taceam, quod PLINIUS *H. N. L. XXX. c. 3.* ceu vanum ipse refert angues candidos membranam exuere canis ortu, hanc vel inveteratam cum cera celerrime dentes evellere: GALENUS *l. c.* Pyrethrum in aceto acerrimo per aliquot dies conditum, tritum & impositum, vicinis dentibus cera præmunitis, denti probe mundato, si per horam eodem tegitur, efficit, ut dens manu aut scalpello eximi possit, si vero per aliquot dies dens sponte excidit; eodem modo præparatæ radices cucumeris sylvestris & applicatæ, idem efficiunt; sory cum aceto acerrimo ad multos dies impositum, plumbago trita cerato excepta, tithymali succo & sory cum chalbano imposita idem præstant; summo jure hæc vero exoluere, cum securius, & celerius auxilium in ipsa dentis evulsione habeamus, quod quamvis dolorificum, tamen haud ita tædiosum.

§. 9.

Sunt hæc potiora remedia Chirurgica in ipsum locum affectum proxime agentia, Veteribus minime ut vidimus ignota. Quod si jam alia remedia Chirurgica quoque, quo dentium aliis vitiis e. g. inæqualitati & excrefcencie eorum per limam ÆGINETA *L. VI. c. 28.* & ante eum GALENO *l. c.* teste, vel vacillationi ex ictu aut casu, auro labantes cum bene harentibus vinciendo, CELSO *l. c.* jam notante, aliisque prospiciebant, iis quoque nota fuisse consideramus; quo tantopere recentiores, de arte hæc ad summum fastigium ab ipsis præ antiquis evecta, glorientur, non videmus: quamvis illud recentioribus minime denegandum, eisdem quoque ex ulterius excolta hac arte, eam quoque pulchris suis multis inventis ditasse circa

circa quæ præter sæpius allegatum FAUCHARD *l. c.* BUNON & BOURDET *de arte Chirurgi dentarii tractatus*, gallico quoque idioma conscripti, consuli merentur. Pertinent vero ad Classẽm Chirurgicorum remedium adhuc ea quæ non immediate denti applicantur, quo referuntur:

I. Venæsectio. Hæc nimiam humorum copiam evacuat, vasa deplet, sanguinis fluxum revellit, ad alia loca derivat, hincque in Odontalgia a plethora, uti in gravidis, ab inflammatione gingivarum, ubi jam eam laudat GALENUS *l. c.* optimum & primarium nobis sistit auxilium, ut non mirum quod eandem statim ab instituta venæsectione cessasse legamus, apud FORESTUM *obs. 3. l. XIV.* ubi antea multa remedia, anodyna quoque incassum fuisse adhibita; in causa frigida eandem quoque suadet RIVERIUS, quamvis in minori tum copia sanguinem mittendum esse censeat: nec negligenda erit unquam eo in calu, ubi fortior dolor, febris, deliria, aut plane convulsiones concurrunt: ejus vicem gerunt:

II. Arteriotomia quam RIOLANUS *Anthropog. l. IV. c. 5.* suadet,

III. Scarificationes. Scarificant autem præcipue gingivas, idque jam annotante PLINIO *H. N. l. XXVIII. c. 1. 9. 11. XXX. c. 3. XXXII. c. 7.* videtur vero hic auctor plus tribuere instrumentis ipsis, quorum ope perficitur, e. g. denti vi interempti, hippopotami, enhydridis, pastinacæ piscis radio & quibus non? quam ipsi scarificationi; quæ, dum sanguinem hic stagnantem, hucque fortius affluentem evacuat, dolorificam hinc vasorum distensionem, nec non nervorum pressionem tollit, iis potissimum in casibus open fert, ubi plethora vel inflammatio ansam odontalgicæ dederint: & hæc ratio curæ illius sympatheticæ dentium doloris, qui aufertur, si salici, per corticem vulneratæ, assula, sanguine ex loco dolente tincta, inseratur, super inducto iterum cortice: aut uti CROLLIUS *Basil. Chym. p. 483.* ait: *Siquis dentis dolentis gingivas tamdiu scalpello scarificet, donec sanguinem emittant & scalpellum hoc post exsiccationem sanguinis uningat unguento sympathetico.*

In aliis speciebus a dentis ipsius vitio, aut ab humorum acrimonia scorbutica potissimum dependentibus, ubi gingivæ atrorufescente sanguine turgidæ, eodem hoc modo liberantur, nonnunquam palliativum erit remedium scarificationis; ubi tamen dolendum, sæpius repetitum hoc remedium plus semper debilitare locum affectum, fortiorem hinc ad eundem sollicitare fluxum, novo semper dolori producendo aptum, doloremque tandem ipsum nullo alio fere medicamento amplius sisti posse. Scarificationem autem non solum instituunt in gingivis, sed & in aliis locis; SPIGELIUS auris antitragum vel lanceola scarificare vel ferro candente urere jubet, quem locum exactius determinat VALSALVA, derivandi forsã & revellendi in finem; cum vero meliora & efficaciora habeamus remedia, melius ab eadem abstinemus.

IV. Sanguisugæ, quas AVICENNA *l. c. c. 6.* ad radices dentium applicare jubet.

V. Cucurbitulæ cervici, dorso, scapulis applicatæ, quæ vicariæ sunt sanguinis ventilationes.

VI. Ligaturæ extremorum, quas SENNERTUS *Pract. L. M. P. I. C. II. p. 267. T. III. Opp.* suadet, quibus comprimuntur venæ & sanguinis fluxus ad caput & dentes imminuitur: dolorosæ vero nimis hæc quoque.

VII. Epispastica varia sub nomine sinapismorum, phænigorum, rubefacientium, vesicantium nota, sub epithematis vel emplatri forma applicata pone aures, nuchæ, temporibus, ubi peculiare topicorum nomen acquirunt, humero, flexuræ cubiti, carpo, ipsis denique gingivis & dentibus nec non mento; CELSUS jam *L. VI. c. 10.* tale humero partis ejus, qua dens dolet imponendum suadet, prætinus cum levavit submovendum; dolorificum nimis videtur, illud quod PLINIUS *H. N. L. XXVIII. c. 11.* dentibus mæderi dicit, fabrile nempe glutinum, in aqua decoctum illitumque, & mox paulo detractum, ita ut confestim colluantur vino, in quo decocti sunt cortices mali Punici. Melius talia pone aures, ubi arteria ad maxillas tendens decurrit, imponuntur, aut etiam remotioribus in locis ad derivandum affluxum humorum pituitamque viscidam evacuandam; in hunc finem ranunculi species quasdam, quas PLINIUS *L. XXV. c. 13. H. N. vi* caustica quadam gaudere perhibet, si cruda folia imponuntur, ita ut pustulas ut ignis faciant, vel cubiti flexuræ ejus lateris cujus dens dolet induunt, GALENUS *l. c. c. 9.* aut allium cum pipere, quod allium peculiari quoque vi adversus dolores dentium agere Veteres crediderunt: Humores vero & derivant, pituitamque viscidam evacuant abundantem:

VIII. Fomiculi in brachio.

IX. Setacea nuchæ applicata.

X. Clysmata quæ etiam jam suadet CELSUS *L. VI. c. 10.*

XI. Pediluvia.

XII. Frictiones. Valent hæc potissimum quoque iis in casibus ubi materiæ falsæ, acris defluxus ad dentes huic malo ansam præbet.

§. 10.

Inter Pharmaceutica occurrunt

I. Evacuantia. Evacuari autem debet pituita, quod obtinetur per

- a) Laxantia, phlegmagoga ex mente AVICENNE *l. c. c. 6. cum eo quod sit sicut hiera & pulpa coloquintidæ, aut scammonæ, aut sicut infusiones. PISO de morb. ab ag. se* quam diutissime ab odontalgia immunem reddidit, dum assumto bolo ex cassia & diaphœnico, aquam sinceram copiose evomuit; non ergo semper resinosa illa aut purgantia stricte sic dicta requiruntur, sufficiunt quoque leniora eccprotica, digestiva, salina.
- b) Vomitoria illud præstabant quoque, uti ex ipsa PISONIS *l. c.* historia nec non CRATONE colligere licet. *L. IV. Epist. penult. p. 284.*
- c) Diaphoretica, expellendo per cutis poros superfluos humores aquo-

los,

fos, acres; diaphoresin vero jam commendat CELSUS *ll. cc.* ubi & sudoris, & pituitæ profluxionem ex ore, sequi asserit doloris cessationem & annuam sæpe valetudinem bonam. Particulariter magis præstant id

d) Diuretica per vias urinarias. Maxime vero hic jam a Veteribus quoque celebrantur:

e) Errhina s. sternutatoria, ptarmica, vel sub forma pulveris subtilissimi inspirando in nares suscepta, uti hellebori pulvis, nec non tabaci sternutatorii variæ species; vel integra naribus intrusa, uti betonica sola hoc modo curavit rufficum BORELLUS *l. c.* vel sub liquida forma, uti a Veteribus laudatus succus betæ, anagallidis, nec non collyrium ex cumino, myrrha, interiore cucumeris & lacte muliebri, in naribus detentum per tempus, & inspiratum conf. GALENUS *l. c.* aut secundum recentiores, Spiritus lavendulæ, rorismarini, ipse quoque liquor anodynus Hoffmanni, fortius paulo inspirati.

f) Masticatoria salivales ductus ad copiosorem stimulantia secretionem. Huc Veteribus jam celebrata pyrethri radix, staphidisagriæ semen, mastiche, &c. ore vel volutata vel dentibus applicata ipsis: a recentioribus hunc in finem laudatam nicotianæ foliorum masticationem insigne odontalgicæ remedium extitisse RIVERIUS *Cent. IV. obs. 31.* testatur. Eumum ejusdem fistula exceptum ore, salivæ profluxum excitare quis non novit? illum ergo & inter apophlegmatizantia ut Veteres vocaverit hæc remedia, quæ pituitam aquosam vel per os vel nares eliminant, militare per se patet; pertinent ad hæc apophlegmatizantia suffitus variæ præcipue ex hyoscyami semine, gargarisationes & collutiones oris, quos recensere nimis longum foret. Sufficit annotasse, hæc quoque ex Veterum hinc inde jam allegatis colligi posse locis. Videmus ex dictis, hæc potissimum medicamenta iis in casibus convenire ubi defluxiones catarrholicæ doloris causa fuerint.

II. Emollientia sub forma fomentationum, collutionum, cataplasmatum exhibita, dum fibras tensas relaxant, omnibus gingivarum dentiumque inflammationibus eximiam ferunt operam; simpliciter hic CELSUS iterum *L. VI. c. 10.* per spongiam, vaporem aquæ calidæ dentibus admovet & cataplasmata super maxillam injicit, aut liquorem calidum cum medicamenti quibusdam ore continet & sæpius iterum mutat. Conveniunt hic præ aliis, species emollientes, radix althææ, liliorum alborum, ficus itidem in lacte decoctæ præcipue si gingivarum tumor aut emolliendus quoque, aut ad suppurationem plane ducendus; IDEM *agrestium experimento suadet, herbam mentastrum cum suis radicibus evelli debere, & in pelvim mitti, supraque aquam infundi, collocarique juxta sedentem hominem undique veste contentum; tum in pelvim candentes filices demitti, sic ut aqua tegantur, hominemque, eum hiantem ore vaporem excipere, undique inclusum;* relaxant & oleosa varia, butyrum.

tyrum recens non salitum, oleum olivarum recens, amygdalarum dulcium, lentisci; hæc cum simul acrimoniam corrigant, obvolvendo nempe parietes vasorum, ne particulæ acres eas irritare, rodere valeant, & ex hoc capite veniunt laudanda; forsan & hoc ex capite cerumen aurium denti dolenti illitum ejus dolores sedat. Proxime his accedunt

III. Discutientia & Resolventia, quæ statim inflammatoriam humorum resolvunt. Huc pertinent sacculi ex herbis & floribus emollientibus discutientibus, aromaticis, parietariæ, mercurialis, floribus sambuci, meliloti, verbasci, farina fabarum, sale tosto, camphoræ pauxillo, aut spiritu vini camphorato irrorati, decocta porro herbarum aromaticarum, foliorum lappæ, lapathi acuti in vino vel aceto, ore detenta, quorum plurima jam exhibent CELSUS, PLINIUS, GALENUS &c. *ll. cc.* urina quoque humana cum spiritu vini mixta in ore detenta, aut etiam recens, calida adhuc, sola, ex mente ZWINGERI *Theatr. Prax. med. T. I. p. 325.* lixivium commune, haud adeo acre, ore per aliquot tempus detentum, in auriga dentium dolorem acerbissimum sedasse vidit HOFFMANNUS *Diss. de Remed. ant. odontalgicis Resp. Süssé Hal. M. 1700. §. 16.* id ipsum in DOLÆI *Encyclop. Chir. p. 528.* jam laudatum inventiens. Camphora denique ipsa instar omnium vel per se denti indita AVICENNA *l. c. c. II.* aut cum aliis mixta, uti cum variis essentiis mixtum spiritum vini camphoratum prædicat HOFFMANNUS *M. R. S. T. IV. P. II. S. II. C. X. p. 476.* aut idem naribus exceptus ad aliquot guttulas. Hæc medicamenta in qualibet Odontalgia ab inflammatione erunt celebranda, dumque simul leniter adstringunt & in aliis ejusdem speciebus haud erant spernenda, in catarrhali præcipue ubi & apophlegmatizantium instar agunt. Proxime his accedunt

IV. Adstringentia quæ iterum sub decoctionum forma ore detinere jubebant Veteres aut sub emplastrorum dentibus ipsis applicare, eo in casu ubi gingivæ laxæ, aquoso fere diffuentes latice sunt firmandæ: balauſtia, malicorium, gallas, nuces cupressas, vel in vino vel in aceto hunc in finem decoquunt, alumen itidem, quod & inspergunt, emplastra ex mastiche, elemi Tacamahaca &c. vel dentibus, vel pone aures applicant, ad tempora itidem. Veteres præprimis in horum applicatione largiores: sed cum sint fortioris paulo adstrictionis, hincque humores per arterias defluentes repellant, reprimant aliquantisper, non nisi quoque suis sub cautelis erunt adhibenda: quod magis adhuc circa

V. Repellentia notandum, quorum in censum veniunt: aqua frigida, nix, glacies ore detenta, a quibus odontalgiam sanatam fuisse apud auctores occurrit, qualeque notum mihi exemplum alicujus, qui febre tertiana laborans quolibet paroxysmo dolorem dentium quoque experiens, eum frigida in ore detenta fugabat, pertinent ad horum classem vel saltem ad adstringentia, illa medicamenta quoque quæ Veteres auribus intrudi juebant aut infundi, quorum ex APOLLONII *Parabulum I.* quædam tradit GALENUS *l. c.*
quæ

quæ quidem ob arteriolarum anteriorum, cum dentium arteriolis connexionem, destillationes humorum ad dentes eodem modo intercipere valent ac adstringentia temporibus applicata, cumque acria sint, aurium tunicam glandulosam irritare & ad copiosorem feri secretionem sollicitare; cum vero his locis irritatis & ob copiosorem nervearum fibrillarum decursum admodum sensibilibus, agitatio iterum humorum in his locis producatur unde otalgia graves satis, aut plane motus convulsivi timendæ, hinc optime recentiores hæc remedia proscribere.

VI. Alterantia quoque memoranda veniunt medicamenta quorum in numerum pertinent.

a) Temperantia pulveres nitroso absorbentes, infusa theiformia, pisanæ refrigerantes, juscula ex herbis refrigerantibus, organum sanguinis imminuentia, in omni odontalgia a causâ calida, nec non in cariola eximie sese gerentia.

b) Corrigentia varia, sanguinis acrimoniam scorbuticam præcipue; huc anti-scorbutica jusculis cum refrigerantibus exhibita, radices chinæ, farsæparillæ, lapathi acuti, herbæ acetosæ, cocheariæ, beccabungæ, nasturtii &c. cumque gingivæ in hoc casu admodum læsæ deprehendantur, ita ut ad leviozem quamcunque etiam irritationem cruententur, eadem herbæ masticatæ celebrantur ad firmandas & roborandas gingivas, ad quem finem veteres lac asinum & caprillum celebrant CELSUS, PLINIUS, GALENUS II. cc. acidulæ quoque temperiores, lacti maritatæ, hic quoque eximie se gerunt: ubi tamen & illud notandum, martiales fortiores & frigidiores dentibus ut plurimum magis solere esse funestas. Reliquas acrimonias corrigent hisce acrimoniis appropriata quævis remedia, quæ semper in hisce speciebus primariam absolvunt paginam, dum hac remanente causâ, malum quoque semper remaneat; igitur quantocius aut miasma venereum corrigendum & eliminandam, aut materia arthritica, podagrica revocanda. Tandem agmen claudant.

VII. Anodyna f. Paregorica, quorum pertinent stupefacientia, narcotica, opiata. Eminent hic hyoscyami radix & semen, papaverina quævis, ipsum opium & ex his composita linimenta, electuaria, extracta, pilulæ, laudanum liquidum, theriaca coelestis & andromachi, philonium, Pilulæ de cynoglossa; usurpantur talia interne vel externe; quæ vero de eorum usu post ea quæ Cel. TRALLES *Tract. de Opii usu sal & nox.* monuit proferri amplius possint non video: internum quidem circa eorum usum. *Sect. II. C. III. §. 38. & 39. p. 348. & seq.* occupatus, *quamvis illa mire deprædicent nonnulli auctores, tamen eadem, quoniam narcosi licet sensorio communi inducta, lenimen cessante remedii actione expirat, in odontalgia a carie, quod unice hic a nervulorum in dente sentientium destructione certo expectari potest, quoniamque sat magna quoque eorundem dosis nihil*
plane

plane hic effecerit, proscibit, nec non in qualibet odontalgia ab inflammatione, congestionibus sanguinis ad caput, a plethora, quoniam medicamento vino analogo, talem dolorem, qui monente jam CELSO L. VI. c. 10. maxima ex parte, abstinentia a vino curari debet, exasperarent & advocarent potius, uti hoc contigisse refert RIEDLINO Lin. Med. Am. V. p. 462. dum specifica virtute liquida ad caput determinant, ubi vero jam ad dentes inflammator congestio & appulsus sanguinis justo major, unde per consequens eorum effectus dolor necessario augetur, in quibus casibus ergo præiunte FAUCHARD l. c. topica emollientia, revellentia, temperantia securiora & meliora suadet, sique præterea atrocior forsam dolor exposcit eadem, aut eger; evacuationes & revulsiones, dilutiones & temperationes præmittit. In odontalgia vero rheumatica a sero viscido aut acrimonia specifica sine orgasmo ea sudoriferis, resolventibus jungere minime dubitat & in subjectis phlegmaticis cum fructu adhibuit, post evacuatos humores per purgantia appropriata; odontalgiam vero a seri acrimonia sui generis arthritica, scorbutica, venerea non tolli, addit, nisi iuste humorum correctioni fuerit satisfactum simul. Externe Sect. IV. c. VII. §. 3. p. 200. topica opiata tamen removere odontalgiam, remotionemque ejus cum aliis quibus additur juvare posse & tum agere ut lenia vesicantia, attrahentia, rubefacientia monet; sive jam sub emplastri forma temporibus aut tincturarum vel pillularum &c. dentibus applicentur aut immittantur; cavendum tamen & hic esse ne subjectis mobilibus summe, & sensibilibus nervis præditis concedantur, ubi deliria & convulsiones plane producere valebunt, quale quid superius paulo p. 195. refert ex LORRY.

§. II.

Remediorum horum pharmaceuticorum catalogum in infinitum possem augere, si omnia vel simplicia vel composita, nominatenus saltem, recensere vellem. Curiosus circa ea lector farraginem eorum inveniet in CELSI, GALENI, PLINII, ÆGINETÆ, AVICENNÆ, SENNERTI, ZWINGERI, HOFFMANNI ll. cc. aliisque; nec miretur quis de anthelminticis me siluisse inter pharmaceutica medicamenta, cum circa causam vermes me siluisse inter pharmaceutica medicamenta, cum circa causam vermes nempe, jam anceps hæserim: ne tamen & hic aliquid deficiat, iterum suffitum ex semine hyofcyami aliaque anthelmintica sibi commendata habeat; mel quoque quod dulcedine vermes prolicit, uti ex PECHLINI historia l. c. videtur, aliaque dulcicia eandem ob causam anthelminticam exferent virtutem; caustica quoque non peculiariter amplius memoravimus cum jam de iis sub chirurgicis auxiliis sermo factus fuerit.

§. 12.

Quod modo diximus de remediis pharmaceuticis, id valet quoque de sympatheticis, tot nempe extare, ut quoque non finiremus, si omnia in medium proferre velimus: versabimur ergo circa hæc ita, ut solummodo simus prolaturi, quæ sua actione aut applicatione ad corpus humanum aliquid in hoc affectu præstare valebunt. Jam supra curæ sympatheticæ exempla protulimus sub scarificatione quidque de ea judicandum sit docuimus, non amplius ergo repetemus. Per transplantationem in radicem fenecionis recenter cum herba erutam, dentibus ad cruentationem usque affricatam statimque in pristinum locum iterum defossam, curari memorant varii, PLINIUS præcipue *H. N. L. XXV. c. 13.* quamquam is absque scarificatione, ex sententia vulgi, tactu solum prodesse eam, referrat; ubi vero iterum scarificatio optimum præstat: alio modo transplantavit dolorem dentium ancilla quædam in mulesium domesticum, genis noctu appositum, levamen exinde sentiens, catello vero admodum ægre habente ROLFINCUS & PETERS *Diff. de Odontalgia c. 17.* ad instar podagræ, quam catellos ex decubitu cum ægris suscipere BORELLUS *l. c. Cent. III. obs. 28.* testatur. Tactu vero etiam sedant odontalgiam, quam rem SCHELLHAMMERUS & KRYSINGIUS *Diff. de Odontalgia tactu sedanda Kilia 1701.* uberius dilucidarunt: sufficiat hic illud, quod plures in arcanis habent, protulisse; in dipsaci, antiquis labrum venereum dicti, disruptorum capitum medulla alba, mense Martio & Aprili sæpissime inveniuntur vermiculi albi, oblongi, hos inter digitos conterunt, præcipue pollicem & indicem & hisce deinde dentem laborantem leniter perfricant & hoc modo odontalgiam sanant; virtus hæc digitis per annum & plures inhæret, nec ablutione manuum tollitur secundum ipsos, hosce vermiculos jam PLINIUS *H. N. l. c. § XXX. c. 3.* vel circa dentes necatos aut cavis dentium cera inclusos, dolorem sistere testatur; ob similem specificam vim ranas integras præcipue ranam arboream *L. Faun. succ. 280.* quam Germani *Sautfröschlein*, appellant, nonnulli præeunte PLINIO *L. XXXII. c. 7.* maxillis adligant, aut bufonis officulo ex pede fricant gingivas, juxta STEPHANUM *Comment. in Hippocr. de styust. hom.* quod tamen morente MORGAGNIO *de sed. & caus. morb. L. I. P. XIV. n. 3. T. I. p. 119.* doctissimus quidam Medicus frustra in se expertus est; qui ipse, cum in se ex frictione leni gingivarum propriis digitis, levamen doloris perciperet, ideo haud os bufonis illud efficere nonnunquam, sed frictionem lenem autumat, quod ante eum in se ipso quoque expertus est, CARDANUS. Taceo jam amuleta varia e radice dentariæ, hyænæ ferrati, aut aliorum animalium dentibus, quas etiam tactu prodesse credunt aliaque ridicula plane & supersticiosa medicamenta; non nostrum facimus eorum vanitatem exponere, fidem his adstringat, ea in usum trahat, qui velit; saniora

& probatiora, magisque rationalia dum habeamus, commode iis carere possumus; examinemus potius curas magneticas.

§. 13.

Sub cura magnetica non intelligimus illas, quas THEOPHRASTUS PARACELSIUS *L. I. von natürlichen Dingen, c. 3.* nec non de *Elleboro nigro & Persicaria Opp. T. I. p. 1009. & sqq.* recenset, dum hasce herbas magnetice agere in odontalgia contendit, ubi herba tanquam ferrum, ex corpore ut magnete, extrahit quasi dolorem, etenim & ipse his plantis narcoticam & acrem vim simul inesse monet, qua quidem virtute eas potius tum agere credimus: nec illa, quas HELMONTIUS *de magnetica vulner. curat. Opp. p. 707. n. 20. & sqq.* recenset, cum mumia humana vegetabilibus contemperata variis: sed illam, qua applicatione magnetis, artificialis potissimum, dentium medentur doloribus. Prima hujus rei mentio quantum reperire potui occurrit, apud BORELLUM *l. c. Cent. IV. obs. 75.* qui quosdam dentiscalpia & auriscalpia habere magnete tacta, quibus tactu solo dolores dentium, aurium & oculorum tollunt, refert; apud omnes deinde fere auctores altum circa hanc rem silentium; eam obiter solummodo tangit HOFFMANNUS & SÜSSE *Diff. cit. §. 48.* Nostri temporibus, hoc præcipue anno, variis in diariis, effectuum salutarium magnetis artificialis in odontalgia mentio sæpe facta, præcipue in epistola anonyma, Petropoli data, JOURNAL ENCYCLOPEDIQUE *T. V. P. III. p. 129.* hujus anni inserta, quam quoniam non omnium versatur in manibus nostræ quoque inferemus Dissertationi:

Lettre Anonyme de Petersbourg, sur la vertu de l'aimant artificiel, pour la guérison des maux des dents; d'après la Gazette Literaire de Ratisbonne.

Plusieurs exemples de guérison du mal de dents, que j'ai vû réussir au moyen de l'aimant, ont entièrement dissipé le doute où j'étois à ce sujet. D'abord je crus ne devoir pas même en faire des expériences, tant ce moyen me parut peu vraisemblable; mais je n'y vis enfin obligé. Je fus appelé par une Dame qui souffroit les douleurs les plus cruelles, occasionnées par une dent carie. J'ordonnai plusieurs choses; rien ne la soulagea, enfin je proposai de faire arracher la dent, ce que la Dame ne voulut pas. Je me vis donc contraint de recourir à un moyen que je croyois d'avance être inutile. Je fis tenir par trois différentes reprises un aimant artificiel contre la dent malade: & à mon grand étonnement la douleur disparut tout à fait en moins d'une heure.

Cet événement m'encouragea à repeter mes expériences, & j'ai toujours réussi. Comme il est fort important d'observer que le malade ait le visage tourné vers le Nord, je me sers d'une boussole pour lui donner la direction

rection necessaire & je touche moi même ou fais toucher par le malade la dent affectée, avec le pole septentrional de l'aimant, ce qui se repete quelque fois. Toutes les dents ressentent alors une douleur legere; ensuite on éprouve dans la dent malade des pulsations, auxquelles succede un froid, qui s'étend même dans les dents saines, & qui après avoir duré un certain tems, se change en un engourdissement qui est suivi de l'entière guerison.

Une autre Dame qui étoit aussi tourmentée d'un mal des dents cruel, fit entrer dans la bouche de la fumée de la graine de la jusquiame, & exposa ensuite la bouche a la vapeur de l'eau chaude. Peu de tems après on vit nager dans l'eau de petits corps d'une couleur grise. La curiosité m'engagea a examiner ces corps au moyen d'un microscope. Je fus bien surpris de voir que c'étoit de véritables vers, qui avoient à la partie antérieure un aiguillon très pointu; le corps de ces vers étoit transparent & tacheté, la douleur des dents diminua après l'expulsion de ces vers, mais elle n'avoit pas encore cessé je fis l'usage de l'aimant, qui la guerit en moins d'une demi heure. Je me propose de faire des recherches ulterieurs a l'occasion de ces vers, pour voir si l'on ne peut pas en tirer des consequences relativement au mal des dents, aussi bien qu'à la carie des autres os, soit interne, soit externe & cela d'autant plus qu'on sçait qu'il n'y a aucune partie de notre corps, qui ne puisse être attaquée des vers & que la carie en general est quelque fois très difficile a guerir.

Sumunt nempe ferri chalybeati laminam rostro præditam, polo septentrionali Magnetis, debitis subcautelis affrictam; ægrotum ita considerare jubent, ut septentrionem respiciat, deinceps rostrum laminæ denti per horæ fere quadrantem applicat, exasperatur sub ipsâ adplicatione dolor, copiosior saliva effluit, & frigoris sensus sensim sensimque plus percipitur in loco affecto, quo cum, remoto magnetè evanescente & dolor sensim evanesçit; nonnunquam frigoris ille sensus haud ita percipitur a prima applicatione & tum repeti debet eadem sub iisdem circumstantiis, quia exinde non admodum levantur; ut plurimum post alteram applicationem frigoris ille sensus plus percipitur & deinde, eum ut dixi in modum, dolor tollitur, aut saltem insigniter mitigatur, post tertiam applicationem semper fere abiturus; hæc illi; jam quæ mihi contigit circa hanc rem observare enarrabo.

§. 14.

In dolore quidem a simplici carie, iisdem ac memoravi sub cautelis, in quibusdam felici eventu applicui magnetem artificialem, ita ut exoptatus post semihoram sequeretur effectus, recrudescente interim vel eodem adhuc die sub vesperam, aut post aliquot dierum decursum dolore, quem deinceps aliqua juvencula topico vesicante emplastro temporibus applicato fugare tentabat, irritò vero etiam conatu.

In fœmina menſtruo negotio inordinato, obſtructionibus, deſfluxionibus catarrhalibus, itemque odontalgia exinde laborante, abſente plane carie, magnes applicatus debitis ſub circumſtantiis, inſequenti frigore, dolores ſedavit dentium; ſed exinde gravativus capitis auriumque dolor ſequabatur, febricula, & per noctem inſomnia, quæ venæſectionibus, medicamentis temperantibus, antiſphlogiſticis, clyſmatibus mitigata, tandem uſu aquæ anhaltinæ, naribus exceptæ, ſilvere; rediit eadem poſt quinque ſeptimanas acerbis iterum, ex deſfluxione catarrhali, laborans doloribus odontalgicis quæ quoque iterum ad applicationem magnetis ceſſavere, licet ægra ſub applicatione meridiem verſus collocata fuerit.

In me ipſo ex plethora ſanguiniſque orgaſmo odontalgia laborante, ea quidem ad primam applicationem magnetis ceſſabat, recrudelcentibus autem adhuc eodem die doloribus, ſubortoque jam gingivarum tumore, quum me, pluvioſa ſub tempeſtate, incautiſſe liberiori expoſuiſſem aëri, cum iterum magnetem præſcriptum in modum applicarem, adeo adaugebantur dolores, ut per integram noctem & ſequentem diem maximis excruciatuſ fuerim tormentis, quæ tandem poſt repetitam venæſectionem in pede ſtatim evanuerunt, tumor vero genarum & gingivarum, blando obſervato regimine diaphoretico, collutionibus oris ex ſpeciebus emollientibus, radiceque althææ, in lacte decoctis, obtemperabat.

Ex acrimonia ſcorbutica laborans odontalgia habituali, incaſſum adhibitis plurimis remediis, magnetem quoque expertura, tantis inde excruciebatur doloribus, acſi omnis dentes ipſi extraherentur, dentes ipſi poſtea quoque plus vacillabant, ſolatium tandem experta, naribus excepto pulvere hellebori albi.

Sutor ex febre peripneumonica convaleſcens odontalgia laborans ad primam magnetis applicationem, nec valde copioſam ſalivæ excretionem, nullum fere frigus, nullum fere quoque dolorum levamen exinde ſentiit, poſt meridiem ipſi iterum applicatus magnes copioſiorem ſalivæ excretionem, aliquale frigus, dolorum pacationem, ita ut noctu dormire potuerit procreavit; altero tandem mane, tertia applicatione, auctis ſalivæ excretionem nec non ſenſu frigoris in loco affecto dolor fugatus plane, ſed & hic iterum capitis dolor gravativus, cum otalgia, inſequabantur, quibus venæſectionibus clyſmatibus, diæta temperante fugatis, odontalgia de novo ingruerat, nova iterum applicatione magnetis fugata tandem.

Taceo plura exempla ubi bono fuit applicatus magnes abſque ulterioribus ſequelis, illud ſolummodo adhuc memorans a viro mihi narratum harum rerum non plane ignaro, qui ſibi ipſi in odontalgia a cauſa catarrhali magnetem applicans ſtatim levamen ſenſit, poſt duos elapſos quoque dies recrudelcentibus iterum doloribus iterataque applicatione, ubi tamen quoque intumelcentia totiſſ faciei inſequabatur.

Actionis hujus remedii rationem redditurus, statim quidem fateri cogor, vix mihi experimenta sufficere eandem pro certo determinandi, licet interim omnia, quæ ex allegatis observatis colligere queunt, repellentem vim ei ineffe suadeant. Lubens plura instituissem experimenta circa hoc præcipue, an non & simplices chalybis aliorumque metallorum lamina eundem habeant effectum, si tempus & occasio suppeditassent. Summa cum impatientia expectamus, quæ plurimi viri eruditi & in arte celebres hinc inde circa idem remedium observant, uti ex amicorum litteris accipio, plus lucis nobis forsitan affutura: repellentem autem ei ineffe vim, exinde concludo, proxime quod frigoris sensum inaprimat loco affecto, sub quo vasa constringuntur, affluxus ad hæc loca minuitur, uti fere a nive, frigidis in ore detentis; unde vero hic frigoris sensus? an a frigida lamina metalli? sed eundem effectum habet & calore manus fota eadem lamina: ergo a magnete? Ex eo quoque quod post applicationem magnetis & sedatos dolores odontalgicos, tamen in nonnullis infecuta fuerit otalgia, dolor capitis gravativus idem forsitan concluderem, sed timeo ne fallaciam non cause ut cause hic committam; doceant me hic alii peritiores, aut plura observata; sed & in dolore ab acrimonia præcipue scorbutica nil boni præstat, quod idem quoque experiuntur alia repellentia, acrimonia enim semper subsistit, humorum licet affluxu aliquantisper repulso, idem fere & in carie obtinet. Tumore vero jam abortu quare nil boni amplius præstat? uti in me observavi & ab Exper. D. D. WILHELM Patrono meo in æternum Venerando, relatum accepi: obtinent tunc jam obstructions vasorum, quæ augentur a constrictione fibrarum, hinc ergo dolor quoque acerbior; ob frigoris vero eundem sensum indeque pendentem constrictionem vasorum, copiosius secernitur saliva, quod quoque forsitan a distensione oris, ductuumque salivalium fortiori pressione dependet. Palliativum videtur solum esse remedium, cum doloris causam nunquam fere tollat, nisi forsan in odontalgia a solo orgasmo sanguinis, ubi vero si & plethora sese associat, non male præmittuntur venæsectiones & derivantia alia, sola enim repellentia in his casibus jam supra damnavimus, quoniam exinde metastases ad alia loca timemus.

Quo tandem pertinent singulares nonnullæ odontalgicæ plane curæ e. g. in legato quodam, veneris exercitio, denuo instituto, postquam per trimestre spatium erat intermissum, nullis aliis medicamentis domanda fere, observante EUTH. EPH. N. C. Dec. III. ann. V. & VI. obs. 76. p. 146. ad revulsoria & derivantia nonne medicamenta? aut in virgine quadam, viso solum medicamento, referente PAULLINO

observ. phys. med. XXXI. aut viso aliquo, cui sub insignibus ejulatibus dens evelebatur, quale mihi notum est exemplum. Horror hic facit, quod in variis odontalgæ curis superstitiosis confidentia, & fortis imaginatio nonnunquam efficit. Aliter se res habet cum rheumate dentium a colluvie serosa, cura emaciante profligatum HOFFMANN M. R. S. l. c. p. 481. quæ consistit in detractioe copiosi alimenti, abstinentia ab omnibus copiose alentibus, sufficiente motu & exercitatione corporis, tenui ac levi potu, interposito nonnunquam apto balsamico & roborante; hisce enim minus corpori suppeditatur alimentum, serum, lymphæ dissipantur & plethoræ obviam itur; eam ideo subjectis sanguine & succis plenis, habitus simul laxioris, doloribus nonnunquam rheumaticis, arthriticis, defluxionibus catarrhalibus, exinde laborantibus, cum EODEM hic commendamus.

§. 17.

Brevibus nunc adhuc, quid in qualibet specie odontalgæ agendum, perquiramus:

A carie simpliciter si originem trahat, auxilia præstant Chirurgica; in leviori & superficiali, quæ absque insignibus doloribus esse solet, cauteria potentialia, in profundiori, actualia magis, quamdiu dolor viget, post ejus cessationem, absente tumore, repletio dentis per plumbum, aut evulsio; inter pharmaceutica: aceta varia, quæ inter hodie Romanum & id quod de Turbie dicunt celebrant, eorum compositionem cum celent, arcanorum fata etiam ea manebunt; nimirum quæstus ergo ebuccinantur, novitate commendantur, à prudentibus in ulum non trahuntur, eis similia ubique & in tabernis & in libris reperiuntur magnes palliative nonnunquam.

Ab inflammatione; emollientia, discutientia, resolventia, derivantia, revellentia, evacuantia; magnes palliative absente tumore, absente plethora.

A plethora: venæsectiones, cucurbitulæ, pediluvia, clysmata, forsan diæta emacians, & post evacuationem magnes.

Ab orgasmo simplici: temperantia, refrigerantia, magnes.

A defluxione catarrhali, evacuantia, præcipue apophlegmatizantia, vesicatoria, sedantia, & si tumor, discutientia, resolventia, emollientia, in statu simul plethorio & habitu laxiore emacians diæta, sæpissime & magnes.

Ab acrimonia scorbutica, scarificatio gingivarum, collutiones ex acetis supra laudatis, haud ita spirituosis, exsiccantibus, succi variarum plantarum anti-scorbuticarum, corrigentia.

A materia arthritica retropulla: epispastica, temperantia, evacuantia; A situ,

A fistula, evulsio & mundificantia.
 A causa venerea, corrigentia, evacuantia.

§. 18.

Ad odontalgiam, referuntur quoque dentium stupor, stridor, & ipsa dentitio. Stuporis jam meminit HIPPOCRATES ^{νεοίτηρ.} II. 35. sub nomine ^{ἀσπασίας} quando eas mulieres, quæ internis vexantur fluxionibus ^{νεοί ἀσπασίας} appellat, II. c. 16. T. II. p. 48. illumque & in aliis morbis ut symptoma occurrere monet e. g. in febre, orta ex lypiria, caput potissimum affligente ^{νεοί νόσος} II. 16. T. II. Opp. p. 48. in erysipelate in pulmone ^{νεοί νόσος ἐν πνεύμονι} ^{νέλλαν} 7. p. 204. in morbo nigro a vomitu rejecta materia. *ib.* 71. Galli appellant *agacement des dents*, est singularis molestus dolor dentium; modo omnium, modo unius solummodo sive alterius, a fructibus acerbis, austeris, affrictu dentium, aeris ingressu, masticationem impediens, sentiunt hunc præprimis illi, qui lima dentes æquales sibi reddere solent; dicit idem quoque Clar. de SAUVAGES *l. c.* de rachiticis ob exquisitiorem dentium sensibilitatem; stupent & dentes ex vomitu materiæ corruptæ, aut a crapula; transitorius quidem est dolor & iis qui sæpius illum experiuntur admodum molestus: ei Veteres opponebant masticationem portulacæ AVICENNA *l. c.* imo acetosæ, recentiores linteo calido dentibus admoto, medulla panis calidi cum fugant; similes dolorem sentiunt homines a stridulis sonis acutissimis & raucis, limæ, suberis resecti, cujus ortum Clar. de SAUVAGES *l. c. p.* 105. ex principiis acusticis explicat, hic cum cessante causa, sono nempe illo stridulo, cesset quoque, peculiariter nullam meretur attentionem; quamvis interim, si diutius quoque duret, linteo calido dolorifica distractio illa, aut vibrationes ingratae tollantur quoque. Stridor propriè huc non pertinet, cum ut plurimum sit aut symptoma solummodo aliorum morborum non dolorificum, sed tamen nonnunquam admodum periculosum, dum in morbis acutis convulsiones, & in pueris epilepsias, ex mente jam HIPPOCRATIS præfagiat, aut habitualis plane, sub somno, nonnunquam sit certis hominibus, ubi tamen vermes fere semper subesse suspicandum. Dentitio quoque minus videtur esse hujus loci cum non sit affectus dentium, sed gingivarum cum tamen insignis nonnunquam jungatur dolor in his locis, quem sublevare rogatur medicus, brevi quid conveniat hunc in finem expediam quoque. Præ aliis suademus inunctionem gingivarum cum oleosis, quem in finem veteres butyrum suadebant, deinde cum demulcentibus variis, melle rosato, aut Gallis hic adeo celebrato melle Narbonensi JOURNAL OÉCONOMIQUE 4. 1764. Novembre p. 506. pressionem rerum duriorum inter gingivas, ipsam denique earum aperturam per lanceolam si nimis molesta & dolorifica fuerit.

§. 19.

Silentio quoque non prætereunda prophylaxis. Primam hic absolvit paginam cæta dentium a fordibus & reliquiis ciborum repurgatio, non quidem per instrumenta metallica, sed molliora paulisper, lignea dentiscalpia, aut pennas; & ablutione per spongiam aqua madidam, & collutione oris post prandium & cœnam: his quippe tartari, nec non cariei sicæ ab acidis, austeris, viscidis, saccharatis inductæ, genesis præcavetur optime: nec hunc in finem necessaria sunt, aut varia illa electuaria dentificia & similes pulveres, quorum varia, elegantiores compositiones præter eas quæ antiqui de iis dedere, præprimis invenire datur in ABDEKER *ou Part de conserver la beauté T. II. p. 214. & sqq.* aut DE JEAN *traité des odeurs p. 230. & sqq.* aut malvæ radices peculiari modo præparatæ quam præparationem citati modo auctores nobis exhibent quoque, quam tamen etiam jam apud antiquos invenio SENNERTUS *l.c.* Optime hoc præstat spongia frigida madefacta: reliqua interim dummodo rite præparata & subtilissime saltem trita, ditioribus possunt concedi, dummodo quoque hic observent, nequid nimis. Gingivarum vitiiis quoque prospicimus optime, variis illis acetis supra laudatis; melius quam spirituosis, camphoratis, exsiccantibus & calefacientibus, quæ præcipue in earum colliquefcentia pessima deprehendit BOERHAAVIUS *l. c. p. 277.*

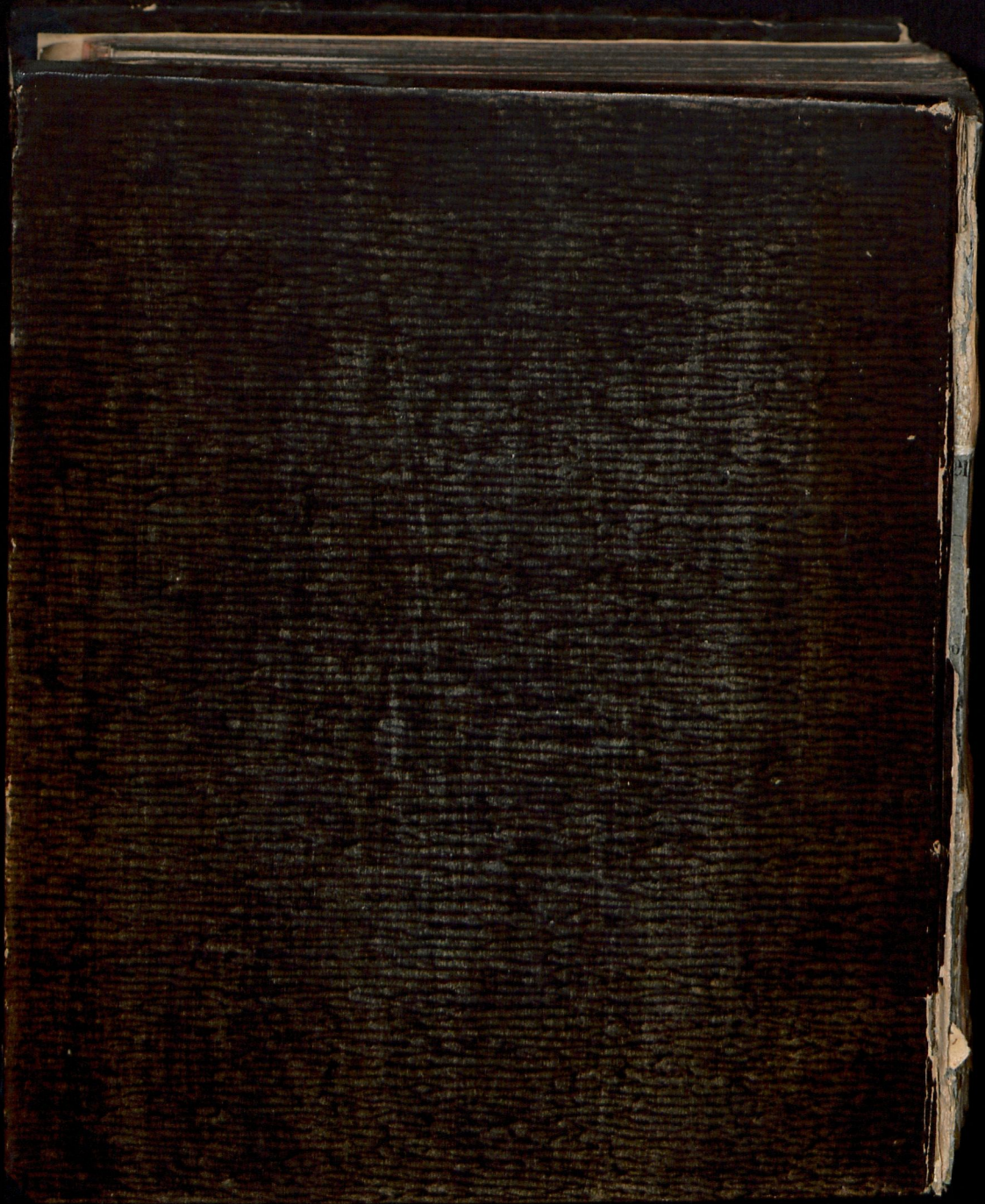

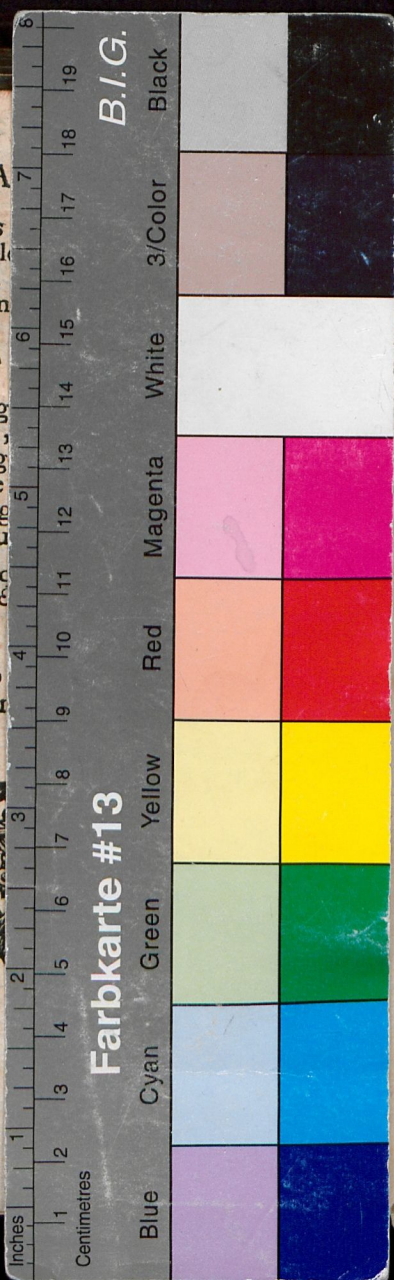

Strasbourg, Med. Diss., S. Gams-
goerke

X 241 8801

ANALECTA
DE
ODONTALGIA
EJUSQUE REMEDIIS VARIIS
PRÆCIPUE
MAGNETE
SPECIMINE INAUGURALI MEDICO
DIVINIS SUB AUSPICIIS
CONSENSU ET AUCTORITATE
GRATIOSÆ FACULTATIS MEDICÆ
PRO LICENTIA
SUMMOS IN MEDICINA HONORES
ET PRIVILEGIA DOCTORALIA
RITE CONSEQUENDI
IN ALMA ARGENTORATENSIVM
UNIVERSITATE
SOLEMNI ERUDITORVM EXAMINI SUBMITTIT
FRANCISCUS ERNESTVS GLAUBRECHT
OXOVIO FRANCUS
AD D. 29 Januarii A. R. S. MDCCLXVI.
ARGENTORATI excudebat JONAS LORENZIUS Typogr.